

J. P. TRAP

KONGERIGET
DANMARK

FJERDE OMARBEJDEDE UDGAVE

UNDER MEDVIRKNING AF VIDENSKABSMÆND, FAGFOLK OG
STEDLIGE MEDDELERE FRA ALLE LANDETS EGNE

UDARBEJDET AF

HARALD WEITEMEYER

II. BIND

FREDERIKSBORG AMT
KØBENHAVNS AMT
HOLBÆK AMT

KØBENHAVN 1920

G. E. C. GADS FORLAG

(OSCAR GAD OG FREDERIK GAD)

	Pag.		Pag.
Uvelse (egen Komm.)	161	Vellerup (Ferslev-Vellerup Komm.) . . .	198
Valby (Helsing-Valby Komm.)	109	Vinderød (Kregme-Vinderød Komm.) . .	128
Vejby (Vejby-Tibirke Komm.)	111	Ølsted (egen Komm.)	124
Veksø [Viksø] (Stenløse-Veksø Komm.) .	173	Ølstykke (egen Komm.)	170

KØBENHAVNS AMT 201—392

Købstæder: Køge p. 240. — Roskilde p. 206.

Herreder: Ramsø p. 378. — Smørum p. 303. — Sokkelund p. 255. —
Sømme p. 326. — Tune p. 367. — Volborg p. 345.

Sogne (og Landkommuner):

Aagerup (Aagerup-Kirkerup Komm.) . .	341	Kagstrup [Karlstруп] (Kalvslunde-Kag- strup Komm.)	374
Allerslev (Osted-Allerslev Komm.) . . .	347	Kalvslunde [Karlstunde] (Kalvslunde-Kag- strup Komm.)	373
Ballerup (Ballerup-Maaløv Komm.) . . .	322	Kastrup (Taarnby Komm.)	259
Borup (Borup-Kimmerslev Komm.) . . .	385	Kimmerslev (Borup-Kimmerslev Komm.)	387
Brøndby-Vester (Brøndby-Vester-Brønd- by-Øster Komm.)	304	Kirke-Hyllinge (Kirke-Hyllinge-Lyngby Komm.)	363
Brøndby-Øster (Brøndby-Vester-Brønd- by-Øster Komm.)	305	Kirkerup (Aagerup-Kirkerup Komm.) . .	342
Daastrup (Ørsted-Daastrup Komm.) . . .	384	Kirke-Saaby (Kirke-Saaby-Kisserup Km)	353
Dragør Komm. (Store-Magleby Sogn) .	261	Kirke-Skensved (Jersie-Kirke-Skensved Komm.)	378
Ejby (Ejby-Nørre-Dalby Komm.)	388	Kirke-Valsø [Hvalsø] [Kirke-Valsø-Sær- løse Komm.]	351
Fløng (Hvedstrup-Fløng Komm.)	340	Kisserup (Kirke-Saaby-Kisserup Komm.)	356
Gadstrup (Gadstrup-Syv Komm.)	380	Kornerup (Kornerup-Svoverslev Komm.)	337
Gentofte (egen Komm.)	274	Ledøv [Ledøje] (Ledøv-Smørum Komm.)	318
Gershøj (Sæby-Gershøj Komm.)	366	Lyngby (Lyngby-Torbæk Komm.)	286
Gevninge (Herslev-Gevninge Komm.) . .	357	Lyngby [Lyndby] (Kirke-Hyllinge-Lyng- by Komm.)	363
Gildebrønde [Kildebrønde] (Greve-Gil- debrønde Komm.)	369	Maaløv (Ballerup-Maaløv Komm.)	323
Gladsaxe (egen Komm.)	268	Maglegaards (Gentofte Komm.)	273
Glim (Rorup-Glim Komm.)	339	Nørre-Dalby (Ejby-Nørre-Dalby Komm.)	389
Glostrup (egen Komm.)	306	Ordrup (Gentofte Komm.)	280
Greve (Greve-Gildebrønde Komm.) . . .	368	Osted (Osted-Allerslev Komm.)	346
Gundsømagle (Jyllinge-Gundsømagle K.)	344	Reerslev (Reerslev-Vindinge Komm.) . .	370
Havdrup (Havdrup-Solrød Komm.) . . .	375	Rorup (Rorup-Glim Komm.)	379
Hellerup (Gentofte Komm.)	271	Roskilde Domkirkesogns Landdistrikt (Roskilde Købstads Komm.)	326
Herlev (egen Komm.)	270	Rye (Rye-Sonnerup Komm.)	358
Herslev (Herslev-Gevninge Komm.) . . .	336	Rødovre (egen Komm.)	267
Hersted-Vester (Hersted-Øster-Hersted- Vester Komm.)	309	Sengeløse (egen Komm.)	316
Hersted-Øster (Hersted-Øster-Hersted- Vester Komm.)	308	Skovshoved (Gentofte Komm.)	284
Himmelev (egen Komm.)	333	Skt. Jørgensbjerg (egen Komm.)	329
Hvedstrup (Hvedstrup-Fløng Komm.) .	340	Smørum (Ledøv-Smørum Komm.)	321
Hvidovre (egen Komm.)	266	Snoldelev (egen Komm.)	371
Højelse (egen Komm.)	390	Solrød (Havdrup-Solrød Komm.)	376
Høje-Tostrup [Taastrup] (egen Komm.)	314	Sonnerup (Rye-Sonnerup Komm.)	361
Ishøj (Torslunde-Ishøj Komm.)	313	Store-Magleby (egen Komm.)	261
Jersie (Jersie-Kirke-Skensved Komm.) .	377		
Jyllinge (Jyllinge-Gundsømagle Komm.)	343		

	Pag.		Pag.
Svoverslev (Kornerup-Svoverslev Kommune)	338	Tostrup [Taastrup] Nykirke (Høje-Tostrup Komm.) :	314
Syv (Gadstrup-Syv Komm.)	381	Tune (egen Komm.)	373
Sæby (Sæby-Gershøj Komm.)	364	Vallensbæk (egen Komm.)	311
Særløse (Kirke-Valsø-Særløse Komm.)	353	Vindinge (Reerslev-Vindinge Komm.)	371
Søllerød (egen Komm.)	297	Vor Frue (egen Komm.)	327
Taarby (egen Komm.)	258	Værløse (egen Komm.)	324
Torbæk [Taarbæk] (Lyngby-Torbæk Komm.)	293	Ølsemagle (egen Komm.)	391
Torslunde (Torslunde-Ishøj Komm.)	312	Ørsted (Ørsted-Daastrup Komm.)	383

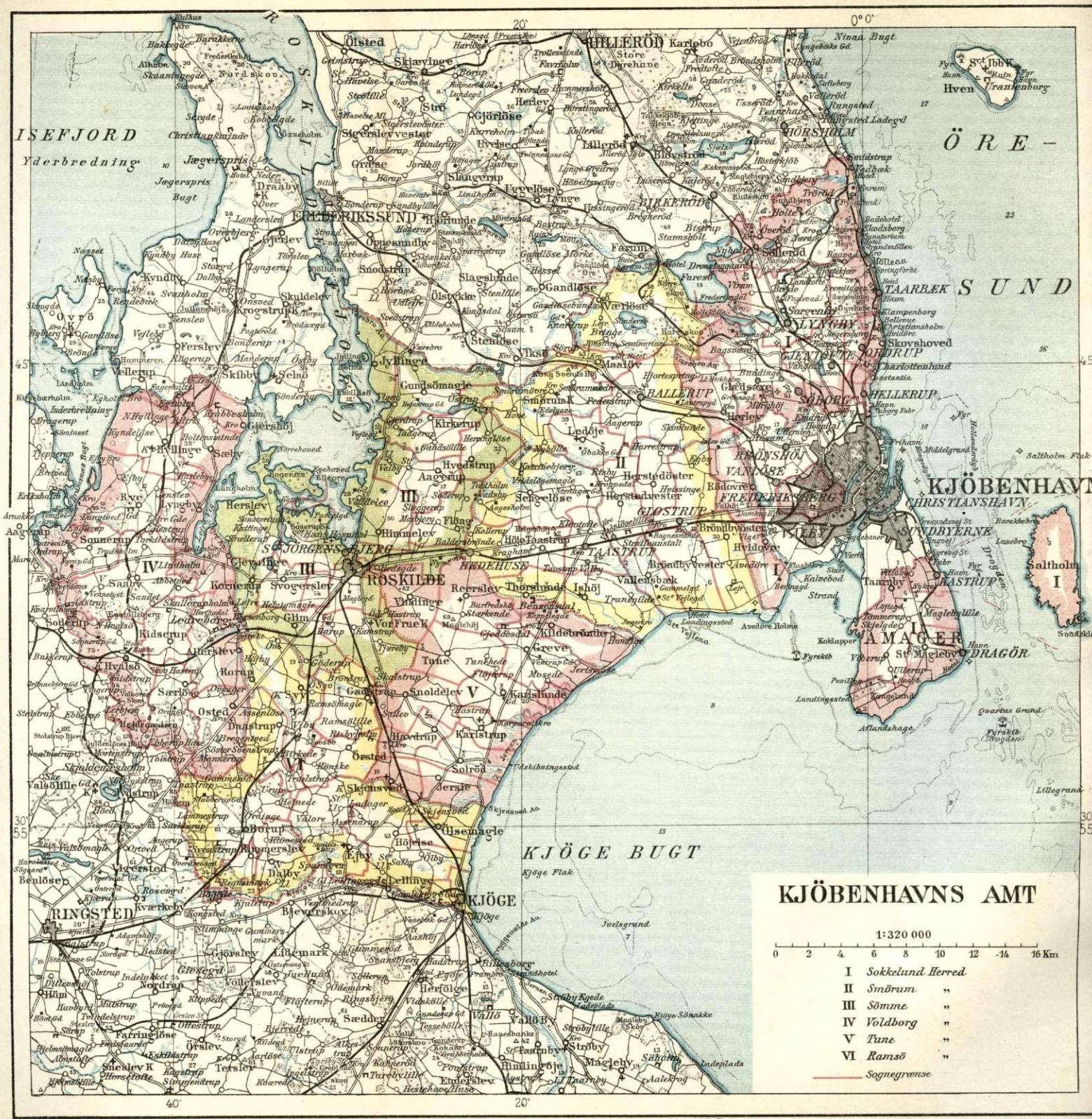
HOLBÆK AMT 393—585

Købstæder: Holbæk p. 398. — Kalundborg p. 415. — Nykøbing p. 433.

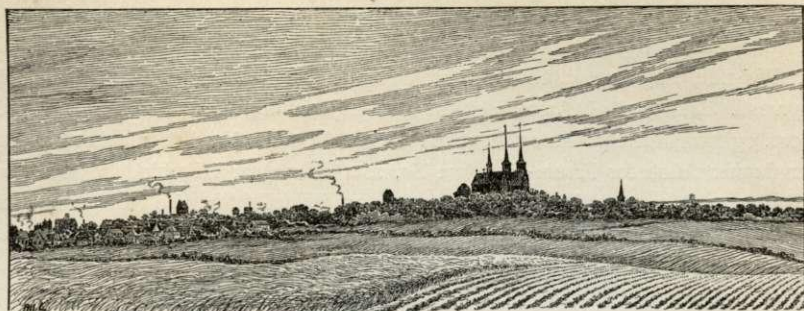
Herreder: Ars p. 514. — Løve p. 488. — Merløse p. 440. — Ods p. 547.
Samsø p. 572. — Skippinge p. 529. — Tuse p. 468.

Sogne (og Landkommuner):

Aagerup (Tølløse-Aagerup Komm.)	454	Jyderup (egen Komm.)	480
Aarby (egen Komm.)	520	Jørløse [Jordløse] (egen Komm.)	543
Agnso (Agnso-Viskinge Komm.)	541	Kirke-Eskilstrup (Soderup-Kirke-Eskilstrup Komm.)	456
Asmindrup (Asmindrup-Grandløse Km.)	449	Kirke-Helsing (Kirke-Helsing-Drøsselbjærg Komm.)	510
Asmindrup (Vig-Asmindrup Komm.)	558	Koldby (egen Komm.)	579
Asnæs (egen Komm.)	562	Kundby (egen Komm.)	476
Bakkendrup (Gørlev-Bakkendrup Km.)	509	Kvanløse (egen Komm.)	445
Besser (egen Komm.)	583	Lille-Fuglede (Store-Fuglede-Lille-Fuglede Komm.)	528
Bjærgsted (Bregninge-Bjærgsted Komm.)	535	Mørkøv (egen Komm.)	483
Bregninge (Bregninge-Bjærgsted Komm.)	533	Niløse (egen Komm.)	464
Buerup (egen Komm.)	491	Nordby (egen Komm.)	584
Butterup (Butterup-Tuse Komm.)	441	Nørre-Jernløse (egen Komm.)	443
Drøsselbjærg (Kirke-Helsing-Drøsselbjærg Komm.)	512	Odden (egen Komm.)	550
Egebjærg (egen Komm.)	558	Onsbjærg (egen Komm.)	581
Faarevejle (egen Komm.)	564	Raklev (egen Komm.)	516
Finderup (egen Komm.)	505	Reerslev (egen Komm.)	495
Frydendal (Skamstrup-Frydendal Km.)	486	Ruds-Vedby (egen Komm.)	496
Føllenslev [Følleslev] (Føllenslev-Særslev Komm.)	530	Rørby (egen Komm.)	523
Geeslev [Gierslev] (egen Komm.)	503	Rørvig (egen Komm.)	548
Gislinge (egen Komm.)	474	Røsnæs (egen Komm.)	515
Grandløse (Asmindrup-Grandløse Komm.)	450	Sejerø (egen Komm.)	545
Grævinge (egen Komm.)	560	Skamstrup (Skamstrup-Frydendal Kommune)	484
Gørlev (Gørlev-Bakkendrup Komm.)	507	Skellebjærg (Tersløse-Skellebjærg Km.)	499
Hagedsted (egen Komm.)	472	Soderup (Soderup-Kirke-Eskilstrup Km.)	455
Hallenslev (Sæby-Hallenslev Komm.)	494	Solbjærg (Ørsløve-Solbjærg Komm.)	501
Havrebjærg (egen Komm.)	502	Stenlille (egen Komm.)	467
Hjembæk (Hjembæk-Svinninge Komm.)	478	Stigs-Bjærgby (egen Komm.)	482
Holmstrup (egen Komm.)	537	Store-Fuglede (Store-Fuglede-Lille-Fuglede Komm.)	527
Højby (egen Komm.)	552		
Hørby (egen Komm.)	470		
Hørv (Vallekilde-Hørv Komm.)	571		

Tegnet og reproducet ved Generalstabens topografiske Afdeling 1919.

KØBENHAVNS AMT

Grænser, Omraade, Størrelse. Amtet ligger paa Midten af Sjællands Østside, omsluttende Staden Københavns Territorium, og bestaar desuden af Øerne Amager, hvoraf den nordl. Del dog hører til Staden København, og Saltholm samt nogle mindre Holme ved disse Øer og i Roskilde Fjord. Det begrænses mod Ø. af Øresund, Københavns Territorium og Køge Bugt, mod S. af Præstø Amt, hvorfra det for en Del skilles ved Køge Aa, mod V. af Sorø Amt og Holbæk Amt, mod hvilket sidste Elverdams Aa danner Grænsen paa c. 8 km, og Bramsnæs Vig, mod N. af Frederiksborg Amts vestl. Halvø Horns Herred, fra hvilken det til Dels skilles ved Vejle Aa, samt af Roskilde Fjord og Frdb. Amts østl. Halvø Nordsjælland, fra hvilken det paa større Strækninger skilles ved Vandløb og Søer som Værebros Aa, Farum- og Fure Sø. Størrelsen er 1173,1 km², efter Bornholm Øernes mindste Amt. Af det samlede Areal udgør Købstæderne (med Frederiksberg) 26,9 km². Vandarealerne, som er medregnede, udgør 24 km².

Geologiske Forhold. I Amtet hviler Istids-Jordlagene paa Skrivekridt paa et lille Omraade ved Køge Bugt omtr. midtvejs mellem Kbhvn. og Køge. I øvrigt hviler de paa Saltholmskalk undt. V. for en Linje fra Roskilde til lidt V. for Køge og i den sydligste Del af Horns Herred, hvor Kridtformationen er dækket af paleocæne Aflejringer: Grønsandskalk og Kertemindeler. Istids-Jordlagene bestaar i Overfladen næsten udelukkende af Moræneler i Kbhvns. nærmeste Omegn og derfra i et Bælte langs med Køge Bugt til Vangede-Ballerup-Roskilde; i den øvrige Del af Amtet veksler Moræneler med Strækninger med Sand og Grus, overvejende Smeltevandssedimenter, der navnlig slutter sig til Aaløbene. Særlig paa disse Omraader findes der en Del Ferskvandsalluvium og ved Værebros Aa og Lejre Aa Saltvandsalluvium.

Overfladen er bakket og højtliggende mod N. og V.; mod N. hæver Lyngby Bavnehøj, Tinghøj og Kong Svends Høj sig til henholdsvis 52, 51 og 44 m; i den vestl. Del, der hører til Midtsjællands Højdeparti, strækker Bakkerne sig fra V. over Roskilde og et Stykke Ø. for denne By; de højeste Punkter ligger her tæt ved Vestgrænsen, Egstallebjerg er 94, Skovbakke 113,7 m; dog ogsaa Ø. for Roskilde hæver Bakkerne sig til en ret anseelig Højde, saaledes er Stærkinge Maglehøj 69,5 m. Derimod er Amtets østl. Del langs hele Kysten lige fra Mølle-

aaens Udløb til Køge lavtliggende og temmelig jævn, naar undtages nogle Steder N. for Kbhvn., hvor Bakkerne naar ret nær ud til Kysten; navnlig er den SØ. for Roskilde frugtbare, c. 150 km² store Slette „Heden“ helt jævn. Det nordl. og vestl. Bakkeparti i Amtet skilles ved en Lavning, der naar ud til Roskilde Fjord, og hvori Værebros Aa og Hove Aa flyder. Af andre Vandløb mærkes Mølleaa, der danner Afløb for Farum- og Fure Sø, som atter staar i Forbindelse med flere andre smaa Søer som Bagsværd-, Lyngby- og Gentofte Sø. De største Vandløb, der søger ud mod SØ. til Kysten, er Harrestrup Aa og Store- og Lille Vejle Aa. Fra det vestl. Bakkeparti løber Lejre Aa og Kornerup Aa mod N. ud i Roskilde Fjord, V. for Roskilde.

M. H. t. Frugtbarhed er Amtet et af Øernes (og dermed hele Landets) bedste, idet der ved Ansættelsen til Hartkorn gennemsnitlig gik $9\frac{1}{4}$ Td. Ld. paa 1 Td. Hrtk., svarende omtr. til Takst 13,4; kun Maribo Amt staar højere, og det næste i Rækken, Odense Amt, staar lige med Kbhvns. Amt.

Arealets Udnyttelse. Det besaaede Areal var $\frac{15}{7}$ 1912 55,277 ha (deraf Hvede 3583, Rug 7717, Byg 15,103, Havre 12,621, Blands. til Modenhed 4260, Kartofler 1745, Foderroer 7863, Havesager, dyrkede i Marken 1055), Brakarealerne udgjorde 9022, Grønfoder- og Græsningsar. 30,260, Haver, Hegn o. l. 4028, Tørve-moser 1067, Skove og Plantager 8785, Veje, Byggegr. m. v. 5051, Heder, Flyve-sandsstrækn. og andre uben. Arealer 513. Dyrkningen af Havesager i Marken er langt større end i noget andet af Landets Amter. Ogsaa Havearealerne er forholdsvis betydelige. M. H. t. Korndyrkning frembyder Amtet ikke synderlig afvigende Forhold fra de andre Amter paa Øerne.

Det hele Ager og Engs Hartkorn, sammenlagt med det halverede Skovskyldsh. (180 Td) udgjorde $\frac{1}{2}$ 1905 20,272 Td., deraf var Købstædernes Jord ansat til 358, Landdistrikternes til 19,914 Td. Hartkornet fordelte sig saaledes, at der fandtes 146 større Landbrug paa over 12 Td. H. med ialt 3199 Td. H., 3102 Bøndergaarde (1-12 Td. H.) med 14,709 Td. H., 13,115 Huse (under 1 Td. H.) med 1495 Td. H., samt forsk. ubebyggede Jordlodder med i alt 512 Td. H. Endvidere fandtes 898 jordløse Huse i Amtet. Af Husene har de fleste et lille Jordtilliggende (under $\frac{1}{4}$ Td. H.); men dette har sin Grund i ganske særlige Forhold, idet en meget stor Del af de Huse, der ligger i Hovedstadens Nærhed, slet ikke hører til Landbruget, men som Landsteder bebos enten hele Aaret eller en Del af dette af Folk, hvis Beskæftigelse nærmest falder i Hovedstaden. I Finansaarene 1901-18 oprettedes i Amtet 327 Statshusmandsbrug. Statskassens Udlaan til disse udgør 1,770,000 Kr.

Ved Vurderingen til Ejendomsskyld 1916 udgjorde den saml. Vurderingssum 783,8 Mill. Kr., heraf Frederiksberg 305,8, Købstæderne med de bymæssige Bebyggelser Lyngby, Gentofte, Ordrup, Hellerup og Dragør 202,0, Landdistrikterne 276,0 Mill. Kr. Den samlede Jordværdi udgjorde 1916 303,2 Mill. Kr., heraf Frederiksberg 104,1, Købstæderne og de bym. Bebygg. 65,8, Landdistrikterne 133,3 Mill. Kr.

Husdyrhold. Der fandtes $\frac{15}{7}$ 1914 23,837 Heste (1918: 22,437), 72,224 Stk. Hørnkvang (58,903), deraf 43,272 Køer (32,934), 5180 Faar (6960), 2433 Geder (5648) og 99,911 Svin (25,877). Som Særegenhed bemærkes, at Antallet af Heste er ret stort i Forh. til Amtets Areal, derimod staar det m. H. t. Antallet af Horn-

kvæg ikke saa højt som Øernes andre Amter. Fjerkræholdet var ret betydeligt; der fandtes i 1914 343,000 Høns, og 368,000 Kyllinger; desuden var der 2300 Kalkuner, 55,400 Ænder og 8400 Gæs. Af Kaniner fandtes 5500, af Bistader 3900.

Befolkning. Hele Amtet havde $\frac{1}{2}$ 1916 245,207 Indb. (1769: 38,040, 1801: 46,894, 1850: 72,700, 1901: 195,302); deraf havde Købstæderne 17,174 el. 7,0 % (1801: 3295, 1850: 6241, 1901: 12,360 el. hhv. 7,0, 8,6 og 6,4 %), Frederiksberg 99,382 el. 40,5 % (1801: 1172, 1850: 2874, 1901: 76,231 el. hhv. 2,5, 4,0 og 39,0 %) og Landdistrikterne 128,651. Amtet er det tættest befolkede i Landet; i Landdistrikterne levede 1916 112 Indb. pr. km². Dette Forhold skyldes den tætte bymæssige Bebyggelse i Hovedstadens Omegn (Valby, Hellerup, Charlottenlund, Ordrup, Gentofte, Lyngby osv.). Efter Erhverv fordelte Befolkningen 1911 sig i flg. Grupper: 19,073 levede af immateriel Virksomhed, 36,612 af Landbrug, 69,973 af Haandv. og Industri, 33,874 af Handel og Pengeomsætn., 14,721 af Transportvirksomhed, 19,595 var Tyende o. l., 15,585 levede af deres Midler, 5374 væsentligst af offtl. Understøttelse, 3854 var uden opgivet Erhverv. Ogsaa her lægger man Mærke til, at Hovedstadens Nærhed har en betydelig Indflydelse, idet de, der lever af Industri, Handel, immat. Virksomhed og af deres Midler er langt flere end i de øvrige Amter, medens Landbrugsklassen er meget mindre.

Københavns Amt er i amtskommunal Hens. delt i 2 Amtsraadskredse, Københavns og Roskilde Amtsraadskredse. Til *Københavns Amtsraadskreds* („Gamle Kbhvns. Amt“) hører Herrederne *Sokkelund* (med *Frederiksberg*) og *Smørum*; den har et Amtsraad paa 11 valgte Medlemmer, og der hører til den 20 Sognekommuner. Folketallet i Kredsen var $\frac{1}{2}$ 1916: 188,573 (1801: 23,987, 1850: 37,870, 1901: 150,279). Til *Roskilde Amtsraadskreds* („Gamle Roskilde Amt“) hører Købstæderne *Roskilde* og *Køge* samt de 4 Herreder *Somme*, *Volborg*, *Tune* og *Ramsø*; den har ligeledes et Amtsraad paa 11 valgte Medlemmer, og der hører til den 30 Sognekommuner (incl. Roskilde og Køge Kbst. Landdistr.). Folketallet i Kredsen var 1916: 56,634 (1801: 22,907, 1850: 34,830, 1901: 45,023).

Finanser. M. H. t. de finansielle Forhold i 19¹²/₁₄ udgjorde for *Københavns Amtsraadskreds* Udskrivningen paa Kredsens Hrtk. 223,093 Kr., Ejendomsskylden 152,468, Bidr. lignet paa Kommunerne 185,000; af Udgiftposterne var de væsentligste: Vejvæsen 154,046, Rets- og Politivæs. 158,867, Medicinalvæs. 239,169, Fattigvæs. (herunder Tilskud til Amtsfattiggassen) 50,365, Amtsskolefonden 19,983. Udskrivningsbeløbet (28 Kr. pr. Td. H.) er det højeste af alle Landets Amter. Amtsrepartitionsfonden ejede $\frac{31}{3}$ 1914 1,533,570 Kr., heraf 1,404,897 i faste Ejendomme. Den skyldte 1,445,875 Kr. bort. For *Roskilde Amtsraadskreds* udgjorde Udskrivningen paa Kredsens Hrtk. 19¹³/₁₄ 127,945 Kr., Ejds. 87,941; af Udgiftposterne nævnes Vejvæsen 96,309, Rets- og Politivæs. 73,366, Medicinalvæs. 30,218, Fattigvæs. (herunder Tilskud til Amtsfattiggassen) 5797, Amtsskolefonden 17,852. Udskrivningsbeløbet var 10 Kr. 75 Øre pr. Td. H. Amtsrepartitionsfonden ejede $\frac{31}{3}$ 1914 618,140 Kr., heraf 565,227 i faste Ejendomme. Gælden udgjorde 220,169 Kr. Om Købstædernes finansielle Forhold henvises til Afsnittene om hver enkelt By. — For Sognekommunerne anføres flg. For Kbhvns. Amtsraadskreds' Kommuner udgjorde 19¹³/₁₄ Hartkornsskatten 233,544, Ejendomsskylden 162,303, Grundskatten 4736, Opholdskommuneskatten 1,805,342, Erhvervskommunesk. 14,820 og Aktieselskabssk. 61,756, Indtægten

af Kapitaler og Ejendomme 422,182, Afgifter efter Næringsloven 17,684, Afgifter af Omsætningen med stærke Drikke 58,065, Forlystelsesafgiften 22,145 Kr. Desuden ydedes Naturalarbejde uden for Paaligningen til en Værdi af 6620 Kr. De væsentligste Udgifter var: Fattigvæsen 245,952, Hjælpekasser 18,719, Bidr. til Foreninger o. l. 90,787, Alderdomsunderst. 145,772, Skolevæs. 466,277, Vejvæs. 441,255 Kr. Sognekommunerne ejede $\frac{21}{8}$ 1914 9,919,056 Kr., heraf 8,467,251 i faste Ejendomme og skyldte 9,813,115 Kr. bort. Under Sogneraadens Bestyrelse stod Legater til et Beløb af 244,624 Kr. I Roskilde Amtsradsreds' Kommuner udgjorde 19^{18/14} Hartkornsskatten 146,324, Ejendomsskylden 100,091, Opholdskommuneskatten 287,705, Erhvervs-kommunesk. 9938 og Aktieselskabssk. 1636 Kr., Indtægten af Kapitaler og Ejendomme 38,463, Afg. efter Næringsloven 1579, Afg. af Omsætn. med stærke Drikke 13,502, Forlystelsesafgiften 981 Kr. Naturalarbejde uden for Paaligningen var ansat til en Værdi af 4359 Kr. De væsentligste Udgifter var: Fattigvæsen 104,814, Hjælpekasser 14,369, Bidr. til Foreninger o. l. 6370, Alderdomsunderst. 87,594, Skolevæsen 162,975, Vejvæs. 97,908. Sognekommunerne ejede $\frac{21}{8}$ 1914 1,972,323; heraf 1,203,156 i faste Ejendomme. Gælden udgjorde 528,123 Kr. Under Sogneraadens Bestyrelse stod Legater til et Beløb af 40,763 Kr.

Inndeling. Amtet undt. Frederiksberg, der hører til 1. Landstingskreds, udgør en Del af 2. Landstingskreds og har 5 Folketingsvalgkredse.

I gejstl. Hens. hører Amtet til Sjællands Stift og omfatter 5 Provstier: 1) Frederiksberg, 2) Sokkelunds Hrds., 3) Smørum Hrds., 4) Sømme og Volborg Hrds. og 5) Tune-Ramsø Hrds. Provsti. Til det sidstnævnte hører hele Køge Kbst.s Landdistrikt, hvis sydl. Del ligger i Præstø Amt.

Amtet omfatter flg. Rets- og Politikredse: 1) (Nr. 1) Frederiksberg Birk (Frederiksberg), 2) (Nr. 2) Kbhvns. Amts nordre Birk (København), 3) (Nr. 3) Kbhvns. Amts søndre Birk og Amager Birk (København), 4) (Nr. 4) Roskilde Købstad, Ramsø-Tune Herreder og Lejre Herred (Roskilde). Desuden hører Køge Kbst. med Landdistrikt samt Højelse og Ejby Sogne af Ramsø Herred til Rets- og Politikredsen (Nr. 5) Køge Kbst. m. m.^{*)} og Nørre-Dalby, Kimmerslev og Borup Sogne af Ramsø Herred hører til Rets- og Politikredsen Ringsted Kbst. m. m.

Amtet hører til *Nord- og Østjællandske Nævningekreds*.

Amtet deles i 2 Amtslægekredse: Kbhvns. Amtslægekreds (Frederiksberg), der omfatter 3 Lægekredse: 1) Frederiksberg Lægekr. (Frederiksberg), 2) Kbhvns. Amts nordre Lægekr. (Lyngby) og 3) Kbhvns. Amts søndre Lægekr. (Glostrup), og Roskilde Amtslægekr., der kun omfatter 1 Lægekr., Roskilde Lægekr. (Roskilde).

Kbhvns. Amtsradskreds, samt Greve, Gildebrønde, Hvedstrup, Flyng, Aagerup, Kirkerup, Jyllinge og Gundsømagle Sogne af Roskilde Amtsradskreds hører til 1. Udskrivningskreds; hele den øvrige Del af Roskilde Amtsradskreds hører til 2. Udskrivningskreds.

Amtet deles i 6 Skattekrede: 1) Frederiksberg, 2) Gentofte, 3) Lyngby, 4) Amager og søndre Birks, 5) Roskilde og 6) Køge Skattekr., og 8 Skyldkredse: 1) Gentofte-Ordrup, 2) Lyngby, 3) Amager, 4) Smørum Herreds, 5) Roskilde, 6) Volborg og Ramsø Herreders, 7) Køge og 8) Frederiksberg Skyldkreds.

^{*)} Retskredsen Køge Kbst. m. m. omfatter Køge Kbst., Vallø Birk og Bjeverskov Herred, Politikredsen omfatter tillige Bregentved-Gisselsfeld Birk.

Med Hensyn til Oppebørselen af Skatter danner Amtet 2 Amtstuedistrikter: nemlig *Københavns* (i Kbhvn.) for Frederiksberg og Kbhvns. Amsraadskreds undt. en mindre Del af Torslunde S., og *Roskilde* (i Roskilde) for Roskilde Amsraadskr. og en mindre Del af Torslunde S. samt Horns Herred af Frederiksborg Amt, største Delen af Ringsted Hrd. i Sorø Amt og en Del af Hellevmagle og Herfølge Sogne i Præstø Amt.

De store Skove i Amtets nordl. Del tilhører for største Delen Staten og hører under 3 Skovdistrikter (1. og 2. Kbhvns. Skovdistr. samt Lystskovdistriktet), tils. 3971 ha.

Københavns Amt omfattede oprindl. Sokkelunds og Smørum Herreder (tillige med en Del af Ølstykke Hrd., hvilket dog lagdes til Frederiksborg Amt 1800, se p. 7), medens de 4 andre Herreder, Somme, Volborg, Tune og Ramsø, med Købstæderne Roskilde og Køge udgjorde *Gamle Roskilde Amt*, hvortil tillige fra 1675 hørte den sydl. Del af Horns Herred, „Abrahamstrup Amt“; men ved Res. af $\frac{2}{10}$ 1808 henlagdes ogsaa disse 4 Herreder til Københavns Amt (medens den sydl. Del af Horns Herred samtidig lagdes til Frederiksborg Amt). Hørsholm Birk hørte dog ogsaa en Tid til Amtet (se p. 7).

Litt.: Th. Gliemann, Geogr.-statistisk Beskr. over Kbhvns. Amt, Kbhvn. 1821. — S. Stern, Stat.-topogr. Beskr. over Kbhvns. Amt, Kbhvn. 1834-38. — J. Ph. Hage, Kbhvns. Amt, Kbhvn. 1839. — P. Hansen, Nogle hist. Optegn., især om Kbhvns. Amts Rytterdistrikt, Kbhvn. 1866. — K. Rørdam, Geol. Beskr. til Kortbl. Kbhvn. og Roskilde, Kbh. 1899; s. Forf., Kridtformationen i Sæll. i Terrænet mell. Kbhvn. og Køge og paa Saltholm, Kbh. 1897. — Marius Kristensen, Kbhvns. Amts Landsbynavne, i „Aarb. f. Kbhvns. Amt“ 1912.

De vigtigste Fortidsminder. Flere Skaldynger ved Bunden af Roskilde Fjord og enkelte andre Bopladsfund, ved Øresund og Køge, vidner om den ældre Stenalderes Kystbosættelser. I den yngre Stenalder og Bronzealderen bredte Bebyggelsen sig hovedsagelig over Amtets mere højtliggende, sandmuldede Egne dels mod N. mellem Øresund og Roskilde, dels i Amtets Vestside, medens de lavtliggende, flade Kyststrækninger mellem København og Køge kun indeholder faa jordfaste Oldtidsminder. Stengravene optræder talrigst i den nordl. Del af Somme Hrd. og Nordvestsiden af Smørum Hrd., hvor de danner Fortsættelse af det store Stengravsomraade i Ølstykke Hrd., samt i Sydsiden af Volborg Hrd. og tilstødende Egn mod Ø. Bosættelser af særlig Betydning, repræsenterede af større Højgrupper især fra Bronzealderen, forekommer hist og her, saaledes nær Bunden af Borrevjelle Vig, hvor man har villet søge de gamle Lejrekongers Sæde, og ved Bramsnæs Vig. Jernalderfund er trufne spredte over det meste af Amtet.

Bebyggelsen er efter Stednavnene at dømme vistnok gaaet op langs Aaerne; i hist. Tid har den været stærkt udbredt over hele Amtet, kun undtagen dettes sydvestl. Del, som er en gammel Skovegn. Mange af Landsbykirkerne stammer fra romansk Tid, men baade om denne og de flg. Perioder gælder det, at de bevarede Monumenter er kunstnerisk mindre værdifulde. I første Række blandt hele Landets Kirker staar dog Ledøvs, men der er ogsaa Grund til at nævne Brønshøj, Ishøj og Gildebrønde, og flere Kalkmalier, saaledes i Ballerup og Vallensbæk, har betydelig Interesse. Af Herreklostre har Amtet ikke besiddet noget; den Række Tiggermunkeklostre, som fandtes i Købstæderne, er næsten sporløst forsvundne, ligesom ogsaa de middelalderlige Slotte som Haraldsborg (Skt. Jørgensbjerg S.), Hjortholm (Lyngby S.) og Nebbe (Herslev S.). Heller ikke fra 16. og 17. Aarh. er der bevaret mange betydeligere Mindesmærker. De arkitektonisk værdifulde Bygninger tilhører det 18. Aarh. og ligger oftest i Hovedstadens

Nærhed, dels Slotte som Charlottenlund (Ordrup S.), Bernstorf (Gentofte S.), Sorgenfri (Lyngby S.) og Eremitagen (Torbæk S.), dels Herregaarde og Landsteder, hvoribl. kan nævnes Ledreborg (Allerslev S.), Sølyst (Ordrup S.) og Frydenlund (Søllerød S.). Vedr. Købstadskirkerne skal kun mindes om Roskilde Domkirke og Vor Frue Kirke smstds. samt Køge Kirke, hvis interessante Bygningshist. først er blevet oplyst i den seneste Tid. Paa smukke Bindingsværksbygninger fra 17. og 18. Aarh. er Køge meget rig.

Gamle Indbyggernavne: *Hedboerne* (paa „Heden“, se p. 202) og *Skovboerne*, i Amtets sydvestl. Del.

Roskilde.

1421

Købstaden Roskilde

ligger i Søomme Hrd. under $55^{\circ} 38' 34,12''$ n. Br. og $0^{\circ} 29' 45,81''$ v. L. for Kbhvn. — c. $12^{\circ} 5'$ ø. L. for Grw. (beregnet for Domkirkens nordl. Taarn) lidt S. for Roskilde Fjord lige ved Nordenden af det under Amtet omtalte vestl. Højdeparti, der her skraaner stærkt ned mod Fjorden. Det højstliggende Punkt i Byen er ved det nye Vandtaarn ved Køgevej, c. 57 m; ved Raadhuset er der c. 41,5, ved Domapoteket 42,7 m. Fra Byen er der paa flere Steder god Udsigt over Fjordens sydl. Bredning og dens smukke Omgivelser.

Byen ligger ad Landevejen c. 30 km VSV. for Kbhvn., 30 km NØ. for Ringsted og 25 km NV. for Køge. Bygrundens Udstrækning fra Ø. til V. er c. 1600 m, omkring Hovedgaden Algade (tidl. ogsaa kaldet Torvegade), i hvilken man kommer ind ad Landevejen fra Kbhvn., og dens Fortsættelse Skomagergade og Støden; den største Udstrækning fra N. til S. er c. 2500 m. Foruden Hovedgaden har Byen flere anselige, ret brede Gader, saaledes den med Algade omtr. jævnsides løbende Bredgade og de i modsat Retning gaaende Gader Hersegade („Hørseg.“, af Hors) og Ringstedgade. Af Torvene er Hestetorvet ved Algade og Banegaarden det største; et særlig smukt Parti er de to, ligeledes ved Algade liggende gamle Torve Raadhustorvet og Nytorv, som nu danner een aaben Plads, idet nogle gamle Huse, som laa mellem dem og hindrede Udsigten til Domkirken, i den nyeste Tid er nedbrudte og erstattede med et Blomsteranlæg.

Byen har mange anselige, flere Stokv. høje Huse, men af gamle karakteristiske